# Vertegenwoordiging en contactpersoonschap bewoner

20 februari 2023

## Wilsbekwaamheid, vertegenwoordiging en contactpersoon

Iedereen heeft het recht zelf te beslissen over zijn of haar zorg en behandeling. Maar soms lukt dat niet (meer). Iemand is dan niet meer in staat 'tot een redelijke waardering van zijn belangen', ook wel 'wilsonbekwaam' genoemd. Dit wordt door een onafhankelijk arts beoordeeld. In die gevallen komt er een vertegenwoordiger in beeld: de vertegenwoordiger neemt dan de beslissingen over zorg en behandeling namens de bewoner[1]. De vertegenwoordiger van een bewoner is in principe ook de eerste contactpersoon voor De Waalboog.

## Eerste contactpersoon

Als iemand bij De Waalboog komt wonen vragen wij altijd wie de eerste contactpersoon van de bewoner is. In eerste instantie is de partner de aangewezen persoon om deze rol op zich te nemen, maar dit kan ook een van de kinderen zijn. Indien die niet aanwezig zijn kan dit ook een betrokken ander familielid zijn.

Zolang de bewoner zelf de regie heeft over zijn eigen leven en de gesprekspartner kan zijn voor bijvoorbeeld de arts, is de rol van de contactpersoon beperkt. Vaak gaat het dan om het regelen van praktische zaken, zoals het aanvullen van de shampoo of het meegaan naar een ziekenhuisbezoek.

Een belangrijke taak is het doorgeven van informatie binnen het eigen netwerk. Bewoners vinden het vaak prettig als de eerste contactpersoon aanwezig is bij overleggen en gesprekken. Maar zolang het mogelijk is, worden beslissingen door de bewoners zelf genomen en maakt De Waalboog afspraken met de bewoner in het kader van persoonsgerichte zorg.

De bewoner beslist wie de eerste contactpersoon zal zijn, natuurlijk met instemming van degene die de taken op zich gaat nemen. De bewoner beslist of deze contactpersoon ook inzage mag hebben in het zorgdossier. Familieleden kunnen eerste contactpersoon zijn, maar ook vrienden of kennissen. Daarnaast kan een 2e contactpersoon worden aangewezen, voor het geval de 1e contactpersoon in dringende situaties niet bereikbaar is.

Wanneer de bewoner zijn situatie kan overzien, consequenties kan inschatten en weloverwogen keuzes kan maken is de bewoner degene met wie De Waalboog afspraken maakt in het kader van persoonsgerichte zorg.

[1] In dit document wordt gesproken over bewoner. Voor mensen die zelfstandig wonen of gebruik maken van dagbehandeling kan hier cliënt gelezen worden.

## Vertegenwoordiging door wettelijk vertegenwoordiger

Als een bewoner niet meer in staat is om zelf beslissingen te nemen en de consequenties van een keuze te overzien, bijvoorbeeld door dementie, moet er een (wettelijk) vertegenwoordiger zijn die de belangen van de bewoner behartigt.

Er kunnen verschillende vertegenwoordigers zijn. In de wet is een rangorde vastgelegd:

1. Curator, mentor, bewindvoerder
   Deze worden benoemd door de kantonrechter.
   Curatele is een maatregel die slechts zelden door de rechter wordt opgelegd. Alleen in gevallen waar sprake is van ernstige (verslavings)problematiek gecombineerd met onbeheersbaar financieel (wan)gedrag, zal de rechter overgaan tot onder curatele stelling. De curator behartigt de belangen van de betrokkene op het gebied van financiën en bezittingen én op het gebied van verzorging, verpleging, behandeling, en begeleiding.
   Een mentor behartigt de belangen van een bewoner op het gebied van verzorging, verpleging, behandeling, en begeleiding. Een bewindvoerder doet dit alleen op het gebied van financiële aangelegenheden.
   De rechter kan iemand uit de eigen kring van de bewoner benoemen, maar ook een onafhankelijk professioneel persoon.
2. Een door de bewoner schriftelijk gemachtigde
   Als een persoon nog wilsbekwaam is kan hij/zij schriftelijk iemand (of meerdere personen) aanwijzen als vertegenwoordiger. Wensen en wie waarover mag besluiten als de persoon niet meer wilsbekwaam is worden vastgelegd in een levenstestament, volmacht of wilsverklaring.
3. Echtgenoot, geregistreerd partner of levensgezel
   Een echtgenoot of levenspartner kan optreden als wettelijk vertegenwoordiger van de bewoner.
4. Ouder(s), kind(eren), broer, zus of kleinkind
   Andere familieleden die een bloedverwantschap in de eerste of tweede graad hebben met de te vertegenwoordigen persoon. Onderling moeten zij uitmaken wie als eerste contactpersoon optreedt. Derde- en vierdegraads familieleden (bijvoorbeeld een nicht) kunnen niet automatisch vertegenwoordiger zijn. Daarvoor moeten ze tot mentor zijn benoemd.

Dat de bewoner een vertegenwoordiger heeft wil niet zeggen dat de bewoner geen enkele beslissing zelf meer mag nemen. Wat de bewoner zelf kan beslissen, màg hij ook beslissen, ook als er een mentor is benoemd. Het is onderdeel van de taak van zowel de mentor als de zorgverlener om te beoordelen of een bewoner een besluit zelf kan nemen of niet. De mentor moet beslissingen die de bewoner zelf kan nemen aan hem overlaten en zal dus diens wilsbekwaamheid ter zake moeten beoordelen. De zorgverlener doet dit ook. Dat de bewoner een mentor heeft wil immers niet zeggen dat ieder besluit door de mentor genomen moet

worden. Als de cliënt het besluit zelf kan nemen, heeft de mentor geen taak en legt de zorgverlener het besluit aan de cliënt voor.

## Kopie document

Als een mentor of curator is benoemd of een persoon schriftelijk is gemachtigd ontvangen wij graag een kopie van het document waaruit dit blijkt. Als Waalboog kunnen wij daar dan rekening mee houden bij het nemen van besluiten. Zonder een dergelijk document zijn wij onvoldoende op de hoogte welke afspraken zijn vastgelegd.

## Wat mag de eerste contactpersoon verwachten van De Waalboog?

De eerste contactpersoon:

- wordt als eerste aanspreekpunt benaderd door De Waalboog;
- heeft recht op informatie betreffende behandeling en verzorging;
- heeft recht op inzage in het zorgdossier;
- wordt uitgenodigd voor familiegesprekken en zorgleefplanbesprekingen;
- kan meedenken en meepraten in het behandelbeleid;
- voelt zich (of is) betrokken in het zorgproces.

Soms worden de inzichten van het belang van de bewoner verschillend ervaren door de zorgverlener en de eerste contactpersoon. Wanneer de zorgverlener de keuze van de eerste contactpersoon niet in het belang van de bewoner acht, is de zorgverlener niet verplicht de keuze van de eerste contactpersoon te volgen. Uiteraard vindt hier voorafgaand altijd overleg over plaats met de eerste contactpersoon.

## Wat mag De Waalboog verwachten van de eerste contactpersoon?

Aan een eerste contactpersoon mag De Waalboog ook omgekeerd verwachtingen stellen. Een goede vertegenwoordiger:

- handelt in het beste belang van de bewoner;
- betrekt de bewoner zoveel mogelijk bij de uitvoering van zijn taak en laat de bewoner waar mogelijk zelf beslissen of meebeslissen;
- stelt zich regelmatig op de hoogte van de uitvoering van de behandeling, het zorgplan, de leefomstandigheden van de bewoner en diens welbevinden;
- is een gesprekpartner voor de zorgverleners;
- informeert de andere naaste familieleden over de zorg aan de bewoner en betrekt ze bij de besluitvorming, tenzij de bewoner aangegeven heeft dit niet te willen;
- gaat bij de taakvervulling uit van de levensovertuiging, godsdienstige gezindheid en culturele achtergrond van de bewoner;
- bevordert waar mogelijk de zelfredzaamheid van de bewoner;
- draagt zorg dat wijzigingen in contactgegevens bekend zijn bij de afdeling.

## Overeenstemming binnen de familie

Als het goed gaat in een familie informeert de eerste contactpersoon de andere familieleden en raadpleegt deze als er ingrijpende (zorg)beslissingen moeten worden genomen. Als een ander familielid liever eerste contactpersoon wil worden maar de persoon die nu als eerste contactpersoon staat vermeld geen stapje terug wil doen, is de enige weg een mentorschap aanvragen en verzoeken om tot mentor te worden benoemd. Dit kan lukken, maar het zou ook kunnen dat de kantonrechter de persoon tot mentor benoemt die nu eerste contactpersoon is of dat hij een onafhankelijk mentor benoemt. Als er sprake is van verschil van inzicht binnen de familie wie de rol van eerste contactpersoon moet vervullen is dit een zaak van de familie en niet van De Waalboog.

Als de eerste contactpersoon zijn/haar rol als vertegenwoordiger niet goed invult, de familie er samen niet uitkomt, dan wel dat de bewoner geen vertrouwen heeft in de vertegenwoordiger, dan kan de zorgorganisatie beslissen wie als vertegenwoordiger wordt aangewezen. Als een familielid zich niet kan vinden in de keuze van de zorgorganisatie kan hij/zij naar de kantonrechter gaan om te vragen een mentor te benoemen voor de bewoner. Doet de kantonrechter dat, dan neemt de mentor de taak over van het door de zorgorganisatie aangewezen familielid.

## Mentorschap aanvragen door De Waalboog

In drie situaties kan De Waalboog ervoor kiezen om mentorschap aan te vragen: als er geen familielid beschikbaar is als vertegenwoordiger, als de familie onderling verdeeld is en hierdoor een voor de zorgorganisatie onwerkbare situatie is ontstaan of als de vertrouwensrelatie met een door de cliënt aangewezen vertegenwoordiger verstoord raakt.

De kosten van de procedure zijn voor rekening van degene die het mentorschap aanvraagt. In principe zijn dit alleen griffierecht. De kosten van de mentor zijn voor rekening van de bewoner. Als de bewoner niet in staat is de kosten van een mentor te betalen kan hij een beroep doen op de bijzondere bijstand. Actuele informatie over de jaarlijkse kosten voor een mentor en de griffiekosten is te vinden op Kosten en vergoeding mentorschap | Rechtspraak.

Op het functioneren van een aangewezen mentor heeft De Waalboog geen invloed. Als een familielid ontevreden is over het functioneren kan gebruik gemaakt worden van de klachtenregeling van de mentor. Ook kan de kantonrechter ingeschakeld worden, de kantonrechter houdt immers toezicht op de mentor. Wat de kantonrechter met zo'n signaal doet is niet wettelijke geregeld. Hij handelt naar bevind van zaken.